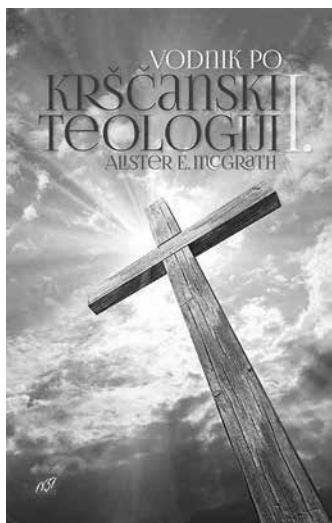

ALISTER MCGRATH
VODNIK PO KRŠČANSKI
TEOLOGIJII,
I. ZV., PREV. ALEŠ MAVER,
MOHORJEVA DRUŽBA,
CELJE, 2014, 317 STR.

Na slovenske knjižne police je konec leta 2014 prišel *Vodnik po krščanski teologiji* Alisterja McGratha, ki s svojo temeljitostjo in celovitostjo predstavlja dobrodošlo novost med teološko literaturo v slovenščini in zanesljivo izhodišče vsakomur, ki ga vsaj malo zanima teologija, pa ne ve točno, kako bi se je lotil.

Anglikanski duhovnik Alister McGrath je eden najbolj znanih in plodovitih sodobnih krščanskih teologov iz angleškega govornega območja. V svojih delih obravnava predvsem razmerje med znanostjo in teologijo

in vprašanje evolucije, veliko se posveča naravni teologiji, pomemben pa je tudi njegov prispevek v debati s t. i. novimi ateisti, kot so Christopher Hitchens, Daniel Dennett in Richard Dawkins. Ob tem je tudi predavatelj na univerzi v Oxfordu in predstojnik katedre za teologijo na King's Collegu v Londonu.

In prav njegova predavateljska izkušnja je tista, ki mu je dala povod za pisanje pričujočega dela. Med delom s študenti je namreč McGrath opazil, da ti na študij teologije prihajajo z vse manj predznanja in da uvodi, ki so bili študentom na voljo v času izida prve izdaje te knjige leta 1993, izhajajo iz »brezupno optimistične podmene o predznanju bralcev« (12). Zato knjiga predpostavlja, da bralec o teologiji ne ve ničesar, in želi vsebino podati na kolikor je le mogoče preprost in razumljiv način. V njej bomo tako zaman iskali kakršnokoli vsebinsko izvirnost ali poglobljenost. Zanesljivo, jasno in razumljivo pa predstavi temeljna vprašanja in glavne poudarke krščanske teologije in tako ponuja trden temelj za nadaljnje poglobljanje znanja.

Prvi zvezek *Vodnika po krščanski teologiji* obravnava teologijo z dveh vidikov. V prvem delu avtor predstavlja obdobja v zgodovini teologije ter glavne teme in osebnosti posameznih obdobj, v drugem pa spoznavamo vire in metode krščanske teologije.

McGrath zgodovinski pregled teologije razdeli na štiri dele: na obdobje patristike (ok. 100–ok. 700), obdobje srednjega veka in renesanse (ok. 700–ok. 1500), obdobje reformacije (ok. 1500–ok. 1750) in obdobje sodobnosti (ok. 1750–danes).

Patristično obdobje je predstavljeno zelo izčrpno, saj avtor pravi, da je »med najbolj vznemirljivimi in najustvarjalnejšimi v zgodovini krščanske misli« (20) in »izjemno pomembno za razjasnitev številnih teoloških vprašanj« (21), kar je »zadostno jamstvo, da bo še mnogo let predmet preučevanja« (20). Po uvodu, ki je namenjen razjasnitvi pojmov in temeljnim teološkim usmeritvam, McGrath obravnava ključne teologe patristične dobe od Justina do Avgušтина, nato pa predstavi še ključne teološke teme tega obdobja. Sem spada predvsem opredelitev novozaveznega kanona, v povezavi z različnimi krivoverstvi oblikovanje veroizpovedi, nauk o dveh naravah Kristusa in nauk o Trojici.

V poglavju o srednjem veku se avtor najprej posveti opredelitvi samega pojma 'srednji vek' in časovni zamejitvi, nato pa spregovori o ključnih teoloških mejnikih, ki so zaznamovali to obdobje – posebej na zahodu in posebej na vzhodu. Na zahodu poudarja predvsem pojav stolnih in samostanskih šol, nastanek univerz, razvoj sholastike in vzpon humanizma, na vzhodu pa

kot osrednjo točko izpostavlja razvoj bizantinske teologije. V nadaljevanju so nato, podobno kot pri patrističnem obdobju, predstavljeni ključni teologi od Janeza Damaščana do Erazma Rotterdamskega in najpomembnejše teme, med katerimi še posebej izstopata vloga razuma in vrnitev k virom krščanske teologije.

Nato sledi poglavje o reformaciji, v katerem na začetku dokaj podrobno obravnava razvoj reformacije v njenih različnih vejah od nemške reformacije do anglikanstva, na kratko pa se zadrži tudi pri katoliški obnovi. V nadaljevanju spregovori o ključnih poreformacijskih gibanjih in sporu o Koperniku in Galileu, sledijo pa še ključni teologi in smernice. To poglavje je tudi edino mesto, pri katerem bi kot katoliški bralec lahko imel pripombe. Glede na število vernikov posameznih krščanskih Cerkva je namreč protestantizem dobil nesorazmerno velik delež, po drugi strani pa je dokaj malo govora o razvoju katoliške Cerkve v tem obdobju. Toda glede na to, da je avtor anglikanski duhovnik in da je imel, kot je zapisal v predgovoru, pri pisanju pred očmi predvsem svoje študente, knjigi lahko to pomanjkljivost brez težav oprostimo.

Zadnje obravnavano obdobje je čas od leta 1750 naprej. Ta čas je zaznamovan predvsem z globalizacijo krščanstva, njegovim vzponom v Severni Ameriki in širitvijo v

misijonske dežele, kar pomeni tudi večjo raznolikost smeri v teologiji. Avtor se najprej posveti razvoju teologije v obravnavanem obdobju na zahodu, predstavi ključne teologe in smernice v različnih krščanskih Cerkvah, v nadaljevanju pa obravnava še nekatere tokove v sodobni teologiji in teologijo sveta v razvoju.

Drugi del knjige govori o virih in metodah teologije. Tu avtor izpostavi izhodišča teologije, nato spregovori o virih, o načinih spoznanja Boga in na koncu še o razmerju med filozofijo in teologijo.

Najprej torej spregovori o izhodiščih teologije. Teologijo McGrath opredeli kot »sistematično preučevanje idej krščanske vere« (161), posebej pa izpostavi vprašanje virov krščanskih idej, njihov razvoj skozi čas, njihovo medsebojno povezanost in njihov vpliv na življenje kristjanov. V nadaljevanju nato obravnava teološke discipline od biblicistike do teologije duhovnosti, posebej se posveti še vprašanju obravnavanega predmeta v teologiji (vprašanje prolegomen), vprašanju znanstvene nevtralnosti in pojmu krivoverstva, zadnji del poglavja pa je namenjen razmerju med krščanstvom in kulturo, kjer tudi obširneje predstavlja nekatere teologe s tega področja: Justina, Tertulijana, Avgušтина in Richarda Niebuhrja.

Naslednje poglavje obravnava vire teologije. Najprej avtor predstavi kanon Svetega

pisma: posebej predstavi Staro in Novo zavezo, devterokanonične knjige, nekoliko podrobneje se zadrži pri vprašanju kriterijev za kanoničnost, ob koncu tega razdelka pa predstavi tudi metode razlaganja in teorije o navdahnjenosti Svetega pisma. Nadalje se posveti vlogi izročila v teologiji, podrobneje obravnava razmerje med teologijo in razumom, ob koncu tega poglavja sledi še zapis o vlogi verskega izkustva v teologiji.

V poglavju o Spoznanju Boga McGrath obravnava razmerje med razodetjem in naravno teologijo. Spregovori o razodetju, predstavi razvoj razumevanja razodetja in štiri med seboj dopolnjujoče se modele razodetja: razodetje kot nauk, razodetje kot navzočnost, razodetje kot izkustvo in razodetje, kot zgodovina. Drugi del poglavja je posvečen naravni teologiji, oz. vprašanju, »na kakšen način in v kolikšnem obsegu lahko Boga spoznamo iz naravnega reda« (252). Avtor poda zgodovinski pregled naravne teologije, v katerem ima osrednje mesto Tomaž Akvinski, nadaljuje s ključnimi mesti, iz katerih lahko črpamo pri spoznavanju Boga iz narave: človeškim razumom, urejenostjo sveta in lepoto stvarstva, in zaključí s teološkimi in filozofskimi ugovori zoper naravno teologijo. Ob koncu poglavja na kratko spregovori še o odnosu med teologijo in naravoslovnimi znanostmi.

Zadnje poglavje obravnava vprašanje razmerja med filozofijo in teologijo. V uvodnem delu avtor spregovori o vlogi filozofije v teologiji in nekaterih najpomembnejših filozofskih sistemih, nato pa na primeru platonizma in aristotelizma posebej spregovori še o filozofiji kot 'dekli' teologije. »V krščanski teologiji [namreč] obstaja dolga zgodovina poseganja po intelektualnih virih izven krščanskega izročila« (276), ki so bogato prispevali k razvoju teologije, obenem pa pomenijo tudi začetek dialoga med krščanstvom in okoljem, v katerem se je le-to znašlo. V drugem delu poglavja nato obravnava še dokaze za Božje bivanje: ontološki dokaz, pet Tomaževih poti, dokaz *kalam* in dokaz iz urejenosti. Prav ob koncu knjige predstavi še različne pristope k teološki govorici: apofatično, katafatično, analogijo in metaforo.

Delo Alisterja McGratha *Vodnik po krščanski teologiji* je knjiga, ki izčrpno predstavi vse ključne teološke teme in vprašanja in daje dobro osnovo za nadaljnje poglobljanje in teološki študij. Če bo v slovenskem jeziku izšel tudi drugi del, ki obravnava doktrinalna vprašanja (*Vodnik* je v izvirniku sicer izšel v enem samem zvezku pod naslovom *Christian Theology: An Introduction*), bomo dobili izčrpen, jasen in razumljiv priročnik, ki bi moral postati temeljna referenca za vse bodoče študente teologije,

obenem pa bi bil lahko tudi dobrodošel pripomoček za vsakogar, ki ga zanima teologija.

Leon Jagodic

CVETOČI KLAS PELINA LJUBLJANA: DRUŽINA IN RAFAELOVA DRUŽBA, 2015

Monografijo z naslovom, povzetim po pesmi slovenskega emigrantskega pesnika Vinka Beličiča, sta v sklopu obeleževanja sedemdesete obletnice usodnih dogodkov iz leta 1945 na knjižni trg v sozaložništvo poslali založba Družina in Rafaelova družba. Z njo slovenski javnosti približujeta ključni proces iz zgodnjega obdobja po drugi svetovni vojni, ki v veliki meri sooblikuje duhovno krajino današnje Slovenije. Gre za pravi eksodus Slovencev, do katerega je prišlo, ko je postalo jasno, kdo bo popolni zmagovalec krutega vojnega dogajanja pod Alpami. Morda zveni suho naslednja koncizna ocena avtorice spremne študije k monografiji: »Odhajala je, pomešana med nepregledno vrsto kmečkih voz, tudi slovenska intelektualna, politična, družbena in kulturna